

Tas Latweeschu draugs.

1838. 24 Bwer.

Sta Iappa.

Jaunas sinnas.

Is Parishes. Ka ta ihstena deenas gaisma nu arri Sprantschu semmê fahk aust, to gan nomannihs, kad stahstam, ka taggad tur drihs pee wissahm teefahm fahk dohmahst us to, woi ne arri tohs melnus zilwekus pa tahm tahlahm Sprantschu fallahm warroht atlaist par brihweem. Bet lihds schim gudraku padohmu ne atradde wis, ne kâ to: lai krohnis tohs jaun-peedsimmuschus behrnus atlaisch par brihweem, bet lai arri, desmit gaddus zaur, ifnogaddâ kungeem 50 rubtus par katru behrnu ismakfa; jo kungi, kas tohs dsimeus laudis par sawu naudu pirkuschu, tak skahde ne warroht kluht. — Me tizzam, ka krohnis scho padohmu peenems; tatschu mums jau preeks, ka pahr tahdahm leetahm arri tanni mallâ fahk kristigi un gruntigi dohmahst. Lai Deews winneem wehl palihds us preekschu!

Ar jaunu gaddu Parisheses polzeije zeeti nu gan tuhko, lai neds laudis neds kungi wairs drihsstahs, kahrees zittadi spehleht ne kâ par gaxru laiku; bet kungi leelds barrôs tatschu daudsreis fleppeni fanahk un tapatt spehle, kâ zittôs gaddôs, ne mas ne behdadami pahr teem jauneem likkumeem. Gaddijahs Janwar-mehnesi, ka polzeije, dabbujuse sinnahst, fur tahda fleppena weeta effoht, ahtrumâ turp aigahje, no teefas puffes to naudu nonemt un kungus paschus nemt zeet. Bet preeksch tahs istabas durrim kungu fullaini zehlahs teefas wihreem pretti, un teem ne lahwe un ne lahwe ee-eet eekschâ, kamehr kungi, to trohksni dsirredami, katrs sawu naudu no galda nonehme un bahse kabbatâ. Kad nu beidsiht teefa tak nahze eekschâ, tad ne kapeiks wairs ne bija us galdu. Rungu wahrdus tomehr usrakstija, wiinu kabbatas ismekleja, atradde pee winneem 18,000 rubtus, ko tuhliht fuhstija pee teefas, spehlmannu preekschneekus wedde zeetumâ un tohs weefus atlaide us mahjahm. — Pehz pahri deenahm teefa nospreede tâ: kautgan tee kungi ne leeds, ka wiini to deen' prett likkumeem kahrees spehlejuschi un ka arri, tik kad teefas wihri eenahkuschi, sawu naudu no galda effoht nonehmuschu, tatschu teefai taggad wairs ne warr isdohtees, skaidri dabbuht sinnahst, zil naudas katram effoht bijis us galdu, un zil kabbatâ; tapehz nu, ka likkumi tikween pawehl, lai teefa to naudu, fo pee spehlmanneem us galdu atrohhd, nem nohst, tapehz labbaki ja-dohd winneem ta nauda atpakkat, lai netaisniba neweenam ne noteek. Bet tas pirmais preekschneeks lai us puffgaddu eet zeetumâ

un 6000 rublus malka strahpé; winna abbi palihgi lai eet us weerendel' gadda zeetumâ un katrs diwus tuhstosch rublus malka, un beidsot tee abbi usraugi lai arri tifpatt ilgi paleek zeetumâ un katrs nomalka weenu tuhstosch rublu. Teem diwdesmit zitteem kungeem, kas arri spehlejuschi, par strahpi, lai winnu wahrduš zaur awihsehm darra sinnamus. — Schi mahziba nu kungeem stipra deesgan buhs; faut jel arri palihdsetu!

Is Londones. Za beedriba Entenderu semnê, kas usnehmahs, zil spehdama pahre to gahdabt, ka to kristigu tizzibu paganeem bes mitteschanas arri tannis wiffstahkâs pasaules mallâs fluddinatu, — ta ne fenn sinu dabbujuse, ka pa to leelu Ahprikas-fallu, ko sauž Mada-gaskar, semmes eedsihwotaji wehl ne mas ne dohdotees meerâ, bet tohs kristigus zilwekus, wiffwairak tohs mahzitajus, arween neganti waijajoht. Ne zil ilgi, tad winni weenai feewai, kas bija likkusees kristitees, ar leelahm mohkahm effoht gallu tairfijusch. — Sinnams, ka Entendereem firds zaur to palikke tohti behdiga, un winni apnehmahs, wiffi weenprahtigi Deewu peesaukt, lai pats winneem schehligi padohmu pasneeds, kas winneem us preekschu buhtu ja-darra, teem nabbageem kristigeem laudim tannis mallâs par palihgu un glahbschanu.

Is Jhru semmes. Tur schinni seemâ laudim tif leels truhkums irr, ka no seemas swehtkeem lihds 23schai Janwar 51 wihrs, 42 feewas un 41 behrns, pa wiffam 134 zilweki, woi baddu nomiruschi, woi nosallusch; un tatschu tur pa wiffu semmi 7 tuhstohschreis tuhstohsch eedsihwotaju rohnahs, kas gan zits zittam labbi warretu palihdseht.

• Tahs ihfas sinras par muhsu pasauli jeb semmi 23schais gabbals.

Wahzsemme. Man taggad, mihti lassitaji, par Pruhfchu fehina Wahzsemmes-daku waijadsetu runnabt, bet labbaki irr, kad es papreeksch par wiffu Wahzsemmi ko stahstu, jo tad juns pehz ta mahziba par teem ihpascheem Wahzsemmes gabba leem jo gaischaka buhs. — Wahzsemme irr gan drihs paschâ Ciropas widdu. Winnai irr seemeta puffê Dahru semme un Seemeta un Rihta juhra; rihta puffê Pruhfchu, Kreewu-Pohlu, Ehtereikeru-Pohlu un Ungaru semme; deenas-widdus puffê weena juhra, ko sauž Ahdrias-juhra, Italieneru un Schweizeru semme; un wakkara puffê Prantschu, Belijeru un Ollenderu semme. — Wiffu Wahzsemmi warre pehz ta, kâ ta semme tur irr, eeksch diwi puffehm, eeksch seemeta un eeksch deenas-widdus puffi dalliht. Seemeta puffe irr flaja. Zil kahdus kalninus tur atrohd. Weetahm ta irr tohti smilshaina, un isfkattahs arri gan drihs kâ muhsu semme. Tee deenas-widdus puffe atkal irr kalnaina, un tã, ka jo wairak kas us deenas-widdu eet, jo leelakus kalnus atrohd. — Schahs semmes leelums irr 12,000 lauka-juhdses. Winna tad nu masaka, ne kâ Sweedru walste, un prett Kreewu walstes winna tã stahw, ka Kreewu walste 30 reis leelaka, ne kâ winna. Bet eedsihwotaju ffaits tif leels, ka ne aplam kahdã zitrã.

semme no scha seeluma. Tur 35 millioni, tad nu wairak, ne kà puss-skaitis no leelas plaschas Kreewu walstes eedshwatajeem dshwo. Us weenu paschu lauka juhdsi rehkina 3000 zilwekus. Pilssehtu tur irr tohti dauds, un labba teefa no teem irr ihsten leeli. Semneeki tur dshwo ne tà, kà iskaisiti schur un tur, bet leelòs apjeemòs kohpà. — Za semme irr weetahm tohti augliga, weetahm atkal ne tà. Arri daschas mallas irr, fur gan mas kas usaug. Bet kad nu ne arri wissur tohti augliga, tad tomehr warr fazzicht, kad us wissu luhko, ka Wahzsemme gan swehtita semme. Tur irr maise un wise zits, kas zilwekam us pahrtikschanu waijadfigs, un kalnòs atrohd seltu, sudrabu, kapparu, dselsi, dshwusudrabu, sehwelli un dauds zittas leetas. Sahli tur arri deewsgan paschà semme dabbu. Deenas-widdus pussè wihna kohfi un zitti tahdi augli, kas tik filtàs semmès redsami. Seema tur naw garra un stipra, un wassara ne tohti farsta, bet tik labbi filta; tapehz arri, fur tik ta semme ween tahda irr, wissi semmes augti labbi isdohdabs, bet arri waijag' sinnacht, ka Wahzsemneeki labbi un saprahtigi semmes kohpeji, un wissu darbu bes laifkofchanas strahda. — Tee laudis, kas Wahzsemme dshwo, ne tik Wahzeeschi; bet arri zittu tautu zilwekus schè deewsgan atrohd. Tà dshwo rihta pussè arri tahdi, kas pee Kreewu un Pohlu flakkas peederrami. Bet tas wissu leelakais pulks taf Wahzeeschi. Zahs kristigas tizzibas, kas schinnè semme, irr Lutera, Repormeeru un Kattotu tizziba. Tee, kas seemela pussè dshwo, gan drihs wissi muhsu tizzibas laudis. Deenas-widdus dallà irr wissu wairak Kattoti. — Wahzsemme ne tik weenam, bet daudseem augsteem waldineekèem peederr. Ehsterelkeru Feiserim wairak kà trescha dalka, un tik dauds arri Pruhshu Kehninam rohkàs. Tanni pehdigà dallà, kas masaka ne kà trescha dalka, irr wehl tschetras Kehninu, weena kuhpirista, septinas leel-erzogu, dewinas erzogu, desmit pirstu, weena landgrahpa walste, un bes to wehl tur tschetri leeli pilssehti, kas neweenam augstam lungam ne peederr. Schee pilssehti katrs tik no sawas rahtes teel walditi. Winnus sauz par brihweem walstes-pilssehteem. — Kad nu Wahzsemme tik dauds waldineeku, furreem katram sawa ihpascha walste, tad to gan warr saprast, ka daudseem no winneem mas spehka irr, pa weenam kahdam warrenam nahburgam pretti turtees, ja tas to semmi gribbetu panemt. Tapehz tad winni wissi sabeedrojuschees un tahdu draudsibu sawa starpà padarrijuschu, ka, ja us weenu kahds eenaidneeks kristu, tee zitti wissi winnam paligà nahku. Weenà brihwà walstes-pilssehtà, fo Prankpurt pee Maina sauz, augsti un gudri lungi no tahm daschadahm walstehm kohpà irr, furreem par to buhs gahdacht, ka schi draudsiba usturretohs. Wahzsemme deewsgan wissi warretu dshwoht, ja tik daschàs mallàs padauds kauschu un tohti leelas frohna dohschanas ne buhtu; bet tapehz, ka tas tà irr, tapehz seels pulks ne sinn, kà zauri tikf, un tadeht labbak no sawas tehwn semmes ahrà us sweeschahm semmehm eet. Us Ameriku jau dauds tuhstoschi aisgahjuschi un labba teefa arri us Kreewu semmi atnahkusi.

Gudribas mahzibas.

57.

Kad tew taws kaiminsch kaitejis,
Ead firdigi ne reebes wis;
Jo kas gribb kaiti atdarriht,
No wilka behg, us lahfschu kriht.

58.

Waidneeku bailës redsedams,
Tu buhtu zilweks lahdejams,
Ja wairak to wehl lahdetu,
Un winnu ne mas schelotu.

59.

Tu usreiz' behrnu nerachtu,
Un mihlini to netiflu;
Ak tehws! ko darri, atjehdsees;
Driht nahburgi pahr tewim smees.

60.

Tew waigs irr jauks. Ne seelijees!
Jo zittam spehku dewis Deews,
Un trescham meefu weffelu;
Lai kattris teiz to dewesu.

H.

Sluddinafchana.

Deewa wahrdu mihlotaji tik nahloschâ nedekâ warrehs dabbuht muhsu scha gadda pirmu grahamatinu. Utraddisees tur eekschâ jaukas sinnas, kâ taggad pa pa-fauli, un itt ihpafchi pa Kreewu semmi un Widsemmi eet ar bihbeles=beedribahm. — Zittas no schahm sinnahm Stâ Janwar tikke stahstikas Alluknes basnizâ us bihbeles=fwehtkeem, un schahm wehl spreddikis irr peelikis, ko zittfabrt arri tai paschâ basnizâ bihbeles=fwehtkôs sluddinaja.

Einna, zif naudas 22. Wewrar=mehn. deenâ 1838 eeksch Nihges maksaja par daschahm prezzehm.

Var	Maksaja:	Sudr. nauda. Rb. R.	Var	Maksaja:	Sudr. nauda. Rb. R.
1	pohru rudsu, 116 mahrzinus smaggu	1 15	1	pohdu (20 mahrzineem) wasfu	7 —
—	meeschu, 100 mahrzin. smaggu	1 —	—	tabaka	— 65
—	kweeschu, 128 mahrzin. smaggu	1 80	—	sweesta	— 80
—	ausu	— 55	—	dselses	— 75
—	stru	1 40	—	linnu, frohna	2 —
—	rupju rudsu=miltu	1 15	—	brakka	1 80
—	bihdeletu rudsu=miltu	1 50	—	kannepu	— 80
—	bihdeletu kweeschu=miltu	2 20	—	schfihitu appinu	3 —
—	meeschu=putrainu	1 40	—	neshfihitu jeb prezzes appinu	1 80
—	eefala	1 5	—	muzzu filku, egli muzzâ	5 30
—	linnu=sehklas	2 —	—	lasdu muzzâ	5 50
—	kannepu=sehklas	1 20	—	smalkas fahls	4 75
1	wesumu feena, 30 pohdus smaggu	3 —	—	rupjas baltas fahls	5 15
barrotu	wehfschu gallu, pa pohdu	1 —	—	wahiti brandwihna, pussdegga	6 50
			—	diwdegga	8 50

Weenu sudraba rubli warreja dabbuht par 360 $\frac{1}{2}$ kapeikeem warra naudas.

Brihw drikkelt. No juhrmallas=gubernementu augstas waldischanas pusses:

Dr. C. E. Napierky.